

Kerkdienst Janskerk 29 juli 2018

Thema: Gewogen en te licht bevonden: de hand op de wand

Lezing: Daniël 5

Voorganger: Harry Pals

Tijdens een groot feest laat de nieuwe Babylonische koning Belsassar het gerei uit de tempel van Jeruzalem halen om te gebruiken voor zijn schrans- en zuippartij. Dan verschijnt er een hand op de wand, die in een onleesbare taal iets opschrijft. De koning wordt doodsbang, maar de koningin weet nog van Daniël. Die wordt gehaald om de uitleg te geven: de koning wordt te licht bevonden, zijn koningschap komt ten einde. Diezelfde nacht nog wordt Belsassar gedood.

Welk gewicht leggen wij met onze levens in de schaal, in onze tijd?

Overweging

We zongen, aansluitend aan de woorden van de smeekpsalm, een Kyrie als een schreeuw naar de hemel: 'Scheur toch de wolken weg en kom! Doodsangst regeert, een vloed van tranen komt tot U!' Op dat Kyrie volgde geen Gloria, zoals de hoofdstroom van de liturgie aangeeft, maar nog een Kyrie in de vorm van een verhaal: het treurige verhaal van een slepende koning, die zijn eigen grootheid viert door zich te verlustigen aan de heilige dingen van de Ene, die met zijn enorme vreetgelag de goden van niks vereert, de goden van de dode materie, van gebouwen en prestaties, die niets wezenlijks kunnen. En dan, 'op datzelfde uur', wordt de koning onderbroken door de hand aan de wand, de grote crisis breekt uit, *dat* is het Gloria-moment, de Bevrijder-God breekt door die crisis heen, het is zomaar ineens *uit* met de koning - Halleluja, Godlof.

Dat Gloria zongen we in het lied bij de lezing: al dat hoge gedoe 'zal Gods woord niet overleven!' En dat is ten diepste het Gloria dat de kerk vanouds zingt: het hardnekkige dwarse hopen de geloof dat de Ene, de God die bevrijdt, toch overmachtig is. Niet *almachtig* (dat is een loze bewering, die je in de bijbel niet tegenkomt), maar *overmachtig*, ten einde toe doorzettend.

Middenin in de chaos en rotzooi van deze wereld is er *een God die schrijft* en die zo spreekt. Is er een schrift dat ontraadseld moet worden - en kan worden. Het verhaal raakt aan de kern van het bijbels geloof: dat er woorden in ons midden terecht gekomen zijn die verhalen van een werkelijkheid die de menselijke machtswil tegensprekt, onderbreekt. God schrijft 'geboden', die ons niet klein willen houden, maar die *in* ons groot willen maken wat er aan medemenselijkheid in ons kan ontkiemen - het zijn geen *verbodsw*oorden, maar *levensw*oorden, de 10 en de andere.

Daarom bibberen de machtigen ook, als er vreemde woorden in het midden verschijnen. Ze beseffen heus wel dat ze dansen op een vulkaan, die elk moment kan uitbarsten. Het was toen niet anders dan nu. En zo *doen* pamfletten en handtekeningen iets in onze tijd...

'Een teken aan de wand', zeggen wij ook wel, vaak zonder te beseffen dat deze uitdrukking uit dit bijbelverhaal komt. Ik googlede even 'teken aan de wand', welke verwijzingen er zoal genoemd worden. De eerste hits betroffen de ziekte van Lyme - 'teken' in meervoud dus...; ook wel wijs om er goed op te letten... En daarna kwam dit boek 'Een teken aan de wand', dat ik in mijn boekenkast terugvond: een overzicht van de muurposters die de jaren '60 tot '80 een gezicht gaven: tekens aan de wanden van onze wereld, tekens van protest, tekens dat de oude vanzelfsprekende wereld van hoge heren voorbij was, dat er grote, onvermijdelijke veranderingen op komst waren.

Maar wat is er van terecht gekomen, van de hoop uit die tijd? Zeker, er zijn echt rechten gewonnen. Maar tegelijk ging er die kille, gemene wind van private belangen in onze gemeenschappelijke ruimten waaien... Met nu weer de minister die meent dat zijn eigen witheid het centrum van de wereld is...

Teken aan de wand: wij lieten bij onszelf boven komen wat deze woorden aan actualiteit bij ons oproepen.

We dachten aan '*landschapspijn*', een woord gemaakt voor de ervaring dat de weiden in het laagland leeg zijn, ontdaan zijn van vogels en wilde bloemen: een teken aan de wand hoe het ervoor staat met onze natuur, hoe die uitgemergeld wordt.

Wij dachten aan het *vluchtelingengezin* uit Culemborg, helemaal gewend in de Nederlandse samenleving, enkele weken geleden toch uitgezet naar een voor hen onbekend Azerbeidjan. En waarom klonk er deze keer maar zo weinig protest...? Wennen we eraan? Een teken aan de wand...

Wij dachten aan de *gastransitie* die is ingezet: een hoopvol teken dat het besef doordringt dat er een eind moet komen aan de fossiele economie - maar gaan de economisch en financieel sterken echt meedoen...?

Hoe halen we dit dichtbij ons leven? Het verhaal dat we hoorden is zowel persoonlijk en mystiek als politiek en cultureel, dat doet allemaal mee. We vroegen ons af: maakt het uit als je gelooft dat God dit soort tekens stuurt, dat de Eeuwige daarin aanwezig is? Kun je dan eerder meebewegen, hoopvol blijven? Het verhaal boort bronnen van buitenaf aan voor onze binnenkant, bronnen die ons uitnodigen - nee, sterker: gebieden om ons toe te wenden naar elkaar, om op deze aarde *samen* te wonen, om het kwade splijtende te weerstaan.

De koning is met al zijn uiterlijk vertoon uiteindelijk een mens die in de knoop zit, met zijn rol, met zichzelf. Hoopvol kijkt hij daarom Daniel aan: ik hoor dat u knopen kunt ontwarren... Om zover te komen had hij een buitenstaander nodig: het is hem aangereikt door een vrouw, waarschijnlijk de koningin-moeder. Die heeft nog weet van ware wijsheid, voorbij aan de waan van de dag, geput uit de traditie.

Ik kijk in mijn eigen hart, ik zie de ziel van onze cultuur; zo vaak 'met stomheid geslagen', verbijsterd, niet wetend - maar we zullen zingen: 'het *zal* geschieden, zegt Hij,' zegt Zij, / dat wij 'weer glanzen als nieuw', 'één en gekend en bevrijd, eindelijk *mens* zal ik zijn...'. Het wordt ons gezegd, *aangezegd* - en tot diep in onszelf reikt deze stem... Zo moge het worden voor ons.